

FARKAS CSABA
A Bejczyek
Egy Vas megyei köznemesi család a 15–16. században*

The Bejczys. A noble family of Vas County in the 15–16th century

Among the Békássy family's documents of 1526–1570 often occur the members of the Bejczy family. A document of 1569, which is about the splitting of their estate, lists the family members, with their genealogy. The article gives the genealogy of the Bejczys from the middle of the 15th century until 1570. Members of seven generations could be identified. After 1526, the connections of the kinship expanded on the whole country. The relatives of Ambrus Bejczy, a top lawyer of the 16th century and his son deserve special attention, who used broadly these connections to move forward in their career.

A Békássy család 1526–1570 közötti iratainak feldolgozásakor lettem figyelmes az iratokban gyakran szereplő Bejczyekre, akik közül kifejezetten Ambrus személye domborodott ki, aki a 16. század egyik „sztárügyvédjeként” tevékenykedve nagy tekintélyre tett szert. A jelentős forrásmennyiség alapján is egyértelművé vált: a Bejczyek Vas megye kiemelkedő családjai közé tartoztak a 15–16. század folyamán. A rendelkezésemre álló adatok számbavételével, a család leszármazását, rokoni kapcsolatait mutatom be a szintén Békássyakhoz került középkori okleveles anyag bevonásával. A szerteágazó család leszármazásának tisztázásán túl, a családtagok szerepét is előtérbe helyeztem. Célom az, hogy rávilágítsak, milyen lehetőségei voltak egy Vas megyében törzsökös köznemesi családnak két korszak határán, különösen a források nyomán egyre jobban rekonstruálható rokonságuk kialakításával, amely kéz a kézben járt birtokszerző tevékenységükkel.

A Bejczyek történetét öt generáció tagjain keresztül követtem nyomon. Hárman, Gergely és fia Benedek, valamint előbbi unokája, Kálmán még a Hunyadi- és Jagelló-kor tipikus megyei köznemesei. Kálmán fia és unokája, Ambrus, valamint Gergely a Bejczyek Mohács után tevékenykedő tagjai, akik rokonságukat birtokszerzésre, országos jelenlét kialakítására

használták fel. A családi kapcsolatok feltárásával eddig ismeretlen rokonságok, kiterjedt kapcsolatok rajzolódtak ki.

A család különböző ágainak – helyi szinten, zömében Bejcen történő – egymással való rivalizálása, úgy tűnik annak az ágak kedvezett, mely a család János nevű tagjától eredt. Kálmán szerepe vitathatatlan abban, hogy a Bejczyek kiléptek szűkebb hazájukból, Vasból és birtokaik gyarapításán túl házasságkötésekkel szereztek mind több kapcsolatot. I. Mátyás uralkodása idején a megyei közegekből, köznemesi sorból küzdötte fel magát Egervári László horvát-szlavón bán.² A minta a Bejczyek számára is adott volt, bár nekik nem sikerült bárói méltóságot szerezni.

A családon belüli rokonsági fokok leírására, a teljes család leszármazásának felvázolására nem volt igény a 15. század folyamán, hiszen ez a Bejcen élő atyafiak számára egyértelmű volt. Vizsgálatomat éppen ezért koncentráltam a család azon ágára, mely a 15–16. század történetében kiemelkedőbb szerepet játszott, úgy tűnik nem is csak megyei, vagy regionális szinten, hanem országosan. Ezt mi sem bizonyítja jobban, mint-hogy Ambrus olyan országos jelentőségű személyek ügyvédje, képviselője volt, mint Perényi Gábor, majd annak özvegye, gúti Ország Ilona.³ A család súlyának növekedését a megyei életben elsősorban a Nádasdy-familiáris volta növelte meg, miként ez több más család esetében is bizonyítható (Hathalmiak, Récsey István, Sennyei Ferenc, stb.). Vas és Sopron megyékben ekkor egy új nemesi elit jelent meg, köztük a Bejczyekkel.⁴

* A tanulmány az „MNL OL 1526–1570 közötti iratainak feldolgozása és online publikálása” c. K 128695 azonosító számú NKFIH pályázat keretében készült. A projekt 2018/2019. évi beszámolóját ld. a Turul folyóirat jelen fűzetében. A projekt eredményei jelenleg az alábbi linken érhetők el: <http://adatbazisokonline.hu/en/adatbazis/reformacio-kora-mnl-ol-1526-1570> (hozzáférés: 2019. aug. 5.).

¹ Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára (a továbbiakban: MNL OL) Békássy család levéltára (P 45). A családtagok a 16. században többnyire *de Beicz* formában írták a nevüket, így az újkortörténészek körében használt hagyományos, Bejczy névalakot használok a dolgozatban.

² *Pálosfalvi Tamás*: Igazságos volt-e Mátyás király? *Korunk*, 3 (2012) 3. sz. 21–26., 24.

³ 1568. máj. 19.: MNL OL P 45 - 1. - 1568 - No. 28.

⁴ *Dominkovits Péter–Pálffy Géza*: Küzdelem az országos és regionális hatalomért. A Nádasdy-család, a magyar arisztokrácia és a Nyugat-Dunántúl nemesi társadalma a 16–17. században. (2. rész) *Századok*, 144 (2010) 5. sz. 1101. (1085–1120.)

A mohácsi vést követő csaknem két évtizedben hiányoznak a források a Bejczyekről, ami az ezt követő szerepük ismeretében mindenképpen meglepő. Az 1540-es évektől elég csupán a Nádasdy-missilisek között fellelhető nagyszámú levelekre gondolni, melyeket Bejczy Ambrus küldött Nádasdy Tamásnak. Ambrus és Gergely szoros kapcsolatban álltak több bárói családdal, így a Batthyányakkal is. 1575-ben Gergely például vasat kért a kísérletező kedvű Batthyány Boldizsár vasbányáiból, Batthyány pedig antik régiségeket kért Bejczytől.⁵ A család már 1520-ban címerlevelet kapott II. Lajos királytól,⁶ 1584-ben pedig címerbővítést Rudolf királytól,⁷ a Nádasdyakkal és Batthyányakkal való kapcsolataik pedig egyébként is a Habsburg uralkodók mellett jelölték ki helyüket. A király melletti állásfoglalást jelzi az is, hogy Bejczy Jakab és Hotykai Borbála házasságkötésekor kikötötték, hogy katolikus szertartás szerint kívánják összeházasítani a feleket.⁸

A Bejczyek eredete, első családtagok

A család általam vizsgált ágát János alapította, aki 1445-ben tűnik fel a forrásokban.⁹ Nem az első név szerint ismert Bejczy, hiszen már korábban, 1381-től szerepelnek Bejczyek Vas megyei birtokügyekben.¹⁰ A családra vonatkozó forrásanyagból azonban egyelőre nem lehet megállapítani az egyes mellékágakkal való kapcsolatot.

Bejczy Jánosról 1456-ban már néhaiként szólnak.¹¹ Rokoni között említik Bejczy Mihályt és fiát, Jakabot.¹² Jánosnak egyetlen fiára, Gergelyre találtam adatot, aki 1444-ben tűnik fel először.¹³ Vas vármegye színe előtt rokonaival együtt tiltotta el Köncöl Tamás fiát, lányát, valamint özvegyét Bejczy birtokon¹⁴ lévő részeik elidegenítésétől. Már ekkor szerepelt egyik fia, Kálmán. Az ugyancsak itt feltűnő Bejczy Benedek pedig kérdőjelesen, de azonos lehet a későbbi forrásokban

feltűnő hasonló nevű fiával.¹⁵ Gergelyről keveset lehet tudni, 1445-ben birtokot zálogosított el Bejczy Imre fiának, Pálnak,¹⁶ 1469 nyarán már elhunyt személyként említik.¹⁷ Korábban említett fia, Benedek szereplése innentől folyamatosan adathozható.¹⁸ A ránk maradt oklevelek alapján Gergelynek három fia ismert: Kálmán, Tamás és Benedek.

A legidősebb (legkorábban feltűnő) fiú, Kálmán egyedül 1444-ben hagyott nyomot a forrásokban,¹⁹ fiatalon elhunyt, leszármazottja sem ismert. A második Tamás, mindössze két, 1445. évi oklevélben szerepel, melyeket a vasvári káptalan bocsátott ki. Május 13-án a káptalan előtt nyugtatták egymást Bejczy Pállal és Mártonnal.²⁰ Július 5-én még élt, név nélkül anyját, Simon özvegyét, Margit nevű lánytestvérét, valamint fiát, Gergelyt is említik.²¹ Tamás szintén fiatalon hunyt el, még apja életében. A család minket érdeklő ágát Benedek vitte tovább. Érdemes azonban visszatérnünk Margithoz és anyjához. 1445-ben Gergely fia, Tamás leánytestvéreként említik Margitot.²² Tamás anyja azonban, mint a néhai Simon özvegye szerepel, tehát Simon után kelt egybe Bejczy Gergellyel. Arra vonatkozó adatot, hogy Gergely esetleg szintén többször nősült volna, nem találtam.²³ Margitot azonban kiskorúnak (*puella*) nevezi Vas vármegye ezen oklevele.²⁴ Logikailag tehát azt mondhatjuk, Margit Tamás édestestvére, Gergely lánya volt, hiszen Tamás ekkor már nagykorú, márpedig anyja az említett Simon özvegye volt. Bejczy Gergely neje, akinek nevét itt nem említik, akár anyja is lehetett a néhai Simon fia Simonnak, mivel az oklevél ezt tételesen nem fogalmazza meg, joggal merülhet fel azonban a gyanú: az ifjabb Simon egy előző házasságból is születhetett. (1. ábra)

⁵ *Bobory Dóra*: Batthyány Boldizsár és a természettudományok. Egy kísérletező és befogadó főúr a XVI. századi Magyarországon. In: Batthyányak évszázadai. Tudományos konferencia Körmenen, 2005. október 25–27. (Szerk. Nagy Zoltán.) Körmen, 2006. 65–72., 69., 72. uo. 34. l.; *Tóth Endre*: A továbbélő ókor. In: *Történelem-Kép. Szemelvények múlt és művészet kapcsolatáról Magyarországon.* (Szerk. Mikó Árpád–Sinkó Katalin.) Bp., 2000. 3. sz. 265–275., 270.

⁶ II. Lajos király címeradományozó oklevele Bejczy N. és testvére, Mihály részére, Buda, 1520. jún. 19. Az oklevél eredetijét nem ismerjük, adatait és címerének rajzát egy másolat alapján közli Csoma József (Mohácsi vész előtti címerlevelek nyomai. *Turul*, 24 [1906] 20–21.), illetve ez megtalálható Soós Elemér heraldikai gyűjteményében is (MNL OL P 2289 - 2. - No. 18–19.). Csoma ugyanott közli Bejczy Ambrus ezzel nagyjából megegyező címerű gyűrűspecstjének rajzát is.

⁷ Csoma József az előző jegyzetben hivatkozott helyen közli az 1584. évi bővített címer leírását is.

⁸ 1553. aug. 11.: MNL OL P 45 - 1. - 1553 - No. 17.

⁹ 1445. máj. 17.: MNL OL Diplomatai Levéltár (a továbbiakban: DL) 58112.

¹⁰ Bejczy János nem lehet azonos azzal a Bejczy Péter fiával, aki Vas vármegye 1381. aug. 12-i oklevelében szerepel: DL 42203.

¹¹ 1456. aug. 30.: DL 58126.

¹² Feltételezhető, hogy Bejczy Mihály és János unokatestvérek lehettek, ezt jelzi *frater patruelis* kifejezés.

¹³ 1444. aug. 18.: DL 58107.

¹⁴ *Csánki Dezső*: Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában. I–V. Bp., 1890–1941. (a továbbiakban: *Csánki*) II. 736.

¹⁵ DL 58107.: „Colomani filii eiusdem Gregorii filii Johannis”. Az oklevélben szerepel még egy Gergely fia Benedek is, őt csak abból a megfontolásból vehetjük ide, hogy későbbi leírásokban beleillik a leszármazásba.

¹⁶ 1445. máj. 17.: DL 58112.

¹⁷ 1469. aug. 2.: DL 58146. DL 58147.

¹⁸ 1469. szept. 18.: DL 58148. A vasvári káptalan oklevelében vele együtt szerepel a néhai Bejczy Imre fia Pál, valamint néhai Lőrinc fia Márton. Rokonsági fokra nincs utalás. Fia, Benedek feltűnésekor említik még, ld. az alábbiakat: DL 58370. (1469–90 között), DL 58156. (1472. szept. 29.), DL 58158 (1473. okt. 5.), DL 58172. ill. DL 58240 (1475. júl. 17.), DL 58172. (1478. nov. 19.). Vö. DL 58107. (1444. aug. 18.). A két említés közötti nagy időbeli távolság miatt a két Benedek összekapcsolása nem lehetetlen, ugyanakkor a későbbiekben Benedek feltűnését 1469-től kezdve datáltam. Ehhez a fivérek közötti sorrend esetében is ragaszkodtam. Legkorábban 1456. aug. 30-án szerepel: DL 58126.

¹⁹ 1444. aug. 18.: DL 58107.

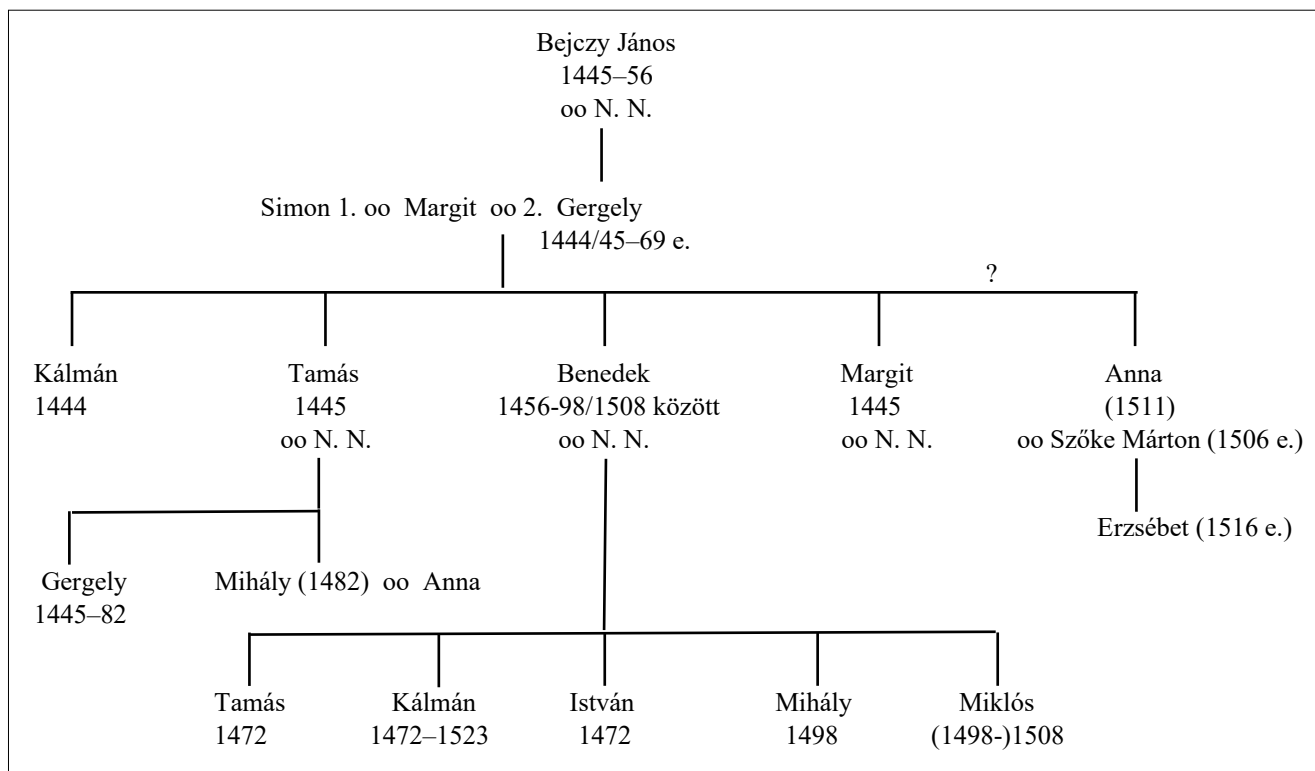
²⁰ 1445. máj. 13.: DL 58111.

²¹ 1445. júl. 5.: DL 58113. Anyja név nélkül szerepel, az oklevél említi, mint Simon özvegyét, akinek volt egy szintén Simon nevű fia. Az ifjabb Simon úgy tűnik féltestvére lehetett Tamásnak. Anyja tehát másodsorú nősülhetett Bejczy Gergellyel. Margit nevű testvérét ekkor még kiskorúként említik. Fiát is megnevezi az oklevél, ő szintén kiskorú lehetett ekkor.

²² 1445. júl. 5.: DL 58113.

²³ Amennyiben az 1445-ben gyermek Margitot Tamás édestestvérenek tekintjük, úgy az oklevelekben sorrendben felbukkanó Gergely-fiakat is egy anyától származónak kell vennünk. Ez még a legidősebbnek tűnő Kálmán esetében is így lehetséges.

²⁴ Nem keverendő össze Margit személye a vasvári káptalan 1472. szept. 29-i oklevelével. Bejczy Gergely fia Benedek tiltja el Balázst és nejét, Margitot, aki Köncöl (Kewnczewl) Gergely lánya): DL 58156. 1473. okt. 5.: DL 58158.: „Margaretha consors Blasii de eadem Beycz, filia videlicet quondam Gregorii Kewnczewl de Gely”

1. ábra. A Bejczy család középkori leszármazása

Pálóczi László országbíró 1469. augusztus eleji parancsleivelében utasította Vas vármegyét és a csornai konventet, hogy tartson vizsgálatot Bejczy Máté és Balázs hatalmaskodásairól, mely éppenséggel Bejczy birtokot érintette. A tiltakozók között ott találjuk Margitot, Bejczy Gergely özvegyét.²⁵ Margit származására adatunk nincs, a legvalószínűbb azonban az, hogy helybéli köznemesi család leszármazottja lehetett.

Az 1444–1469 között szereplő Bejczy Gergelyre vonatkozó ismereteink sajnos kevés oklevélre korlátozódnak. 1444-ben és 1445-ben egy-egy alkalommal találkozunk vele, de legközelebb csak 1456-ban, majd 1469-ben, de akkor már nem élt. Mivel 1445-ben említik unokáját, Gergelyt, születési idejét a 15. század első évtizedére tehetjük. Tágabb rokonságába tartozhatott az a Bejczy Mihály fia Jakab, akivel Garai László nádor 1456. augusztus 30-ig oklevelében találkozunk. Ezek szerint Gergely kifejezetten erőszakosan viselkedett rokonságával szemben.²⁶ Hasonlóan családi kapcsolat fűzte ahhoz a Bejczy Imre fia Pálhoz, akivel több közös ügyben is együtt szerepeltek.

A békétlen rokon: Benedek (1456–1498/1508)

Gergely legkisebb fia, Benedek 1456-ban egy hatalmaskodásban való részvétellel jelenik meg történetünkben.²⁷ Garai

²⁵ 1469. aug. 2.: DL 58146., DL 58147.: „nobilis domine Margerethe relicte quondam Gregorii de Beycz”

²⁶ 1456. aug. 30.: DL 58126.: „Jacobus filius quondam Michaelis de Beycz ex voluntate Gregorii filii quondam Johannis de eadem Beycz fratris sui patruelis”

²⁷ Forrásokban 1456. aug. 30. és 1498. szept. 29. között szerepel.

László nádor Bejczy Pál elleni erőszakos cselekedetek végett utasította a csornai konventet az ügy kivizsgálására, de nem csak Gergelyt, hanem fiát, Benedeket is megvádolták, miszerint Bejczy Sebestyént szóval, apját, Pált pedig a kertjében károsította meg.²⁸ Bejczy Pált és Sebestyént *frater patruelis*-ként említik, a pontos rokonság ezek alapján sem adható meg. Benedek esetében azonban még így is több adatunk van rokonságáról, mint azt apjánál láthattuk.

1469-ben Benedeket bejczy birtokok ügyében említették.²⁹ Bejczy Pállal, valamint Bejczy Mártonnal együtt érdekelt volt az ugyanitt lévő két jobbágytelek ügyében. Pál apja, Imre, valamint Márton apja, Lőrinc feltehetően Benedek apjának, Gergelynek lehetnek közeli rokonai. Arról sincs közelebbi információnk, hogy az a Bejczy Máté és Balázs milyen kapcsolatban állhatott Benedekkel, akik Vas vármegye 1469 szeptemberi vizsgálata nyomán az életére kívántak törni. A vármegye szerint bebizonyosodott az is, hogy Bejczy Pált és fiát, Sebestyént, valamint Mártont, fiával, Miklóssal együtt, szintén megakarták ölni.³⁰ A pontos rokoni fokok itt sem rekonstruálhatók, magát a családi kapcsolatot a szóban forgó oklevélben a „de Beycz” kitétel feltételezi. Pedig egy 1469–1490 közötti időszakra tehető, I. Mátyás nevében kiadott oklevél Máté és

²⁸ DL 58126.: „insuper prefatus Benedictus filius Gregorii (...) ad curiam dicti Pauli (...) potentialiter manibus armatis veniens, Sebastianus filius eiusdem Pauli acriter verberando diris, vulnere plagis affecisset (...) ad ortum ipsius Pauli exponens veniendo quasdam tres plantulas eradicando et evellendo ab inde deportasset.”

²⁹ 1469. szept. 18.: DL 58148.

³⁰ 1469. okt. 2.: DL 58149.

Balázs apját is megemlíti, a néhai István személyében.³¹ Ellenük 1472-ben Benedek a rokonaival – Pállal és Mártonnal együtt – indított pert, mivel előbbi bejci birtokáról elvitték a termést.³²

1472 őszén a vasvári káptalan előtt Benedek fiai, Tamás, Kálmán és István nevében is tiltotta Bejczy Balázs nejét, Köncöl Margitot a néhai Bejczy Moruc (Morwcz) János Bejcben lévő birtokának megszerzésétől, mivel az őket illetve örökség címén.³³ Ez a János minden kétséget kizáróan az első név szerint ismert Bejczy-össel azonos. A rokonok a birtokvitát csaknem egy évvel később egyezséggel zárták le.³⁴ Benedek és két vele tartó rokona, Bejczy Pál és Márton a Bejcen lévő, őket illető birtokrészt kiadták Balázsnak és Máténak.³⁵ Az egyezés ellenére még 1488-ban is hallunk a Bejczy Balázs neje és a rokonság közötti vitáról.³⁶

Benedek és a rivális rokonság kapcsolatának változására utal, hogy 1489-ben már saját fia, Kálmán tilalmazta a Köncöl Margit és fiai Bejcre vonatkozó birtokigényét.³⁷ Benedek még 1498-ban is aktív, maga és fiai (Mihály és Kálmán) nevében tiltja el Máta Pál unokáit a Bejcen lévő birtokrészük eladásától.³⁸ Ez az utolsó adatunk róla, 1508-ban, fiai, Miklós és Kálmán peres ügyében már néhaiként említik.³⁹ Feleségét nem ismerjük, ellenben öt fia ismert.

Tamás a legidősebb fiú lehetett, legalábbis a vasvári káptalan 1472. évi oklevelében megelőzi Kálmánt és Istvánt.⁴⁰ Ezt követően elvész a forrásokból, feltehetően elhunyt. Leszármazottairól nincs információnk. Hasonlóan keveset tudunk a sorban harmadikként jegyzett fiáról, Istvánról. Azonosításkor kisebb problémát jelentett az, hogy két Bejczy István ismert a korszakból. Egyikük azonban éppenséggel az a személy, akinek két fiával, Mátéval és Balázssal Benedek több évtizeden keresztül viszálykodott.⁴¹ A Bejczy Istvánokat

³¹ 1469–1490 k.: DL 58377.: „Matheus filius condam Stephani de eadem Beycz”. Benedek azonos a szóban forgó személyünkkel, erre a töredékesen fenn maradt irat is biztos támpontot nyújt: „Benedictus filius Gregorii”. Az oklevél nem említi néhaiként Gergelyt, ugyanakkor az iratban szereplő Bejczy Imrét sem, Pál apját. Imréről viszont tudjuk, hogy 33 évvel 1456 előtt hunyt el: DL 57126. Az oklevél tehát nem bizonyíték arra, hogy Gergely a kiállításakor életben lett volna. A szóban forgó Bejczy István azonos lehet az 1427-ben szereplő személlyel. Rokonaival ekkor tettek osztályt Bejcen lévő örökölt birtokaik ügyében: 1427. szept. 15.: DL 43718. Fiai, Máté és Balázs 1437. nov. 26-án nyertek adományt Zsigmond királytól Bejcre: DL 44180.

³² 1472. szept. 28.: DL 58153.: „Matheus et Blasius de dicta Beych prout quondam dispositionem per (...) probos viros inter partes dispositis fructis de facie possessio possessionarie quondam Pauli filii Dyonyisii in eadem Beych habitis contra voluntatem ipsorum exponentum asportari et deduci fecissent.”

³³ 1472. szept. 29.: DL 58156.

³⁴ 1473. okt. 5.: DL 58158.

³⁵ 1475. júl. 17.: DL 58172. Az erről szóló rendelkezést átírta Báthory Miklós országbíró 1478. nov. 19-én. Ugyanezt az egyezséget Benedek fia, Kálmán, 1508. márc. 1-jén átírta a vasvári káptalannal: DL 58240.

³⁶ 1488. szept. 15.: DL 58186. Az oklevélben: „Benedictus Gergelffy de Beycz”. Ekkor már csak két fiát (Tamás, Kálmán) említik, Istvánt nem.

³⁷ 1489. szept. 28.: DL 58187. A tilalmazottak Benedeken túl, Bejczy Imre fia Pál, Bejczy Márton fia Miklós, valamint saját fivére (*frater carnalis*) Tamás voltak.

³⁸ 1498. nov. 19.: DL 58199.

³⁹ 1508. jan. 18.: DL 58 239. 1512-ben, a vasvári káptalan oklevelében szintén néhaiként szerepel: DL 46998.

⁴⁰ 1472. szept. 29.: DL 58156.

⁴¹ Ez a Bejczy István már 1475. júl. 17. előtt elhunyt, a vasvári káptalan két oklevele is erről tanúskodik. Ld. DL 58172., DL 58240. Peres ügyeire ld. 1444. márc. 22.: DL 58106., 1445. júl. 5.: DL 58113., 1456. aug. 30.: DL 58125., DL

tartalmazó 11 oklevélből azonban minden kétséget kizáróan a fent már említett 1472-es oklevelet tudjuk Benedek fiához kötni.⁴² István tehát bátyjához, Tamáshoz hasonlóan korán elhunyt, gyermeket nem hagyott hátra. 1472 után született negyedik fia, Mihály, akit 1498-ban említenek először Benedek fiaként.⁴³ Az ezt követő években kivétel nélkül bátyjával, Kálmánnal együtt szerepel.⁴⁴ Ötödik fiára 1508-ból van adatunk. A marháit mezőn őrző Miklóst ugyanis egy rokona, Bejczy (Adorjány) Pál fia, Kálmán támadta meg.⁴⁵

Az unokafivérek több évtized elteltével a szomszédos megyében bukkantak fel. I. Mátyás egy 1482. évi parancsára a kapornaki konvent által adott válaszban a török pusztítást (1479) elszenvedett Zala megyei birtokosok, szentjakabi Chernel Péter fiai, Antal és Márton, valamint szentbalázi Zele Balázs özvegyének, Ilonának közvetlen szomszédjai között említi Bejczy Gergelyt, valamint Mihályt és annak feleségét, Annát.⁴⁶ Ez a Mihály nem lehet azonos Benedek 1498-ban feltűnő fiával, sokkal inkább az 1445. évhez köthető Bejczy Tamás fiával hozható kapcsolatba, lévén, hogy Gergely nevű személyt a családban egyedül Benedek unokaöccsei között találunk. Ebben az esetben Tamásnak két fia volt, Gergely és Mihály, akik Zalában tettek szert birtokra.

Benedek neve nem merült feledésbe. Bejcen lévő birtokáról unokája, Ambrus és dédunokái 1570-ben a vasvári káptalan előtt kötöttek egyezséget.⁴⁷

Az első ügyvéd, Kálmán (1472–1523)

Benedek másodszülött fia 1472-től több mint fél évszázadon keresztül állandó szereplője forrásainknak. A vasvári káptalan 1498-ban csak Mihály nevű fivérét említi, valamint apjának *frater sui condivisionalis*-át, Bejczy Miklóst.⁴⁸ Itt, az egyébként máshol nem szereplő fivére, Mihály neve megelőzi az övét, kérdéses azonban, hogy 1472-ben miért nem szerepelt a vasvári káptalan Benedek fiait feltüntető oklevelében. Valószínűbb ugyanis, hogy Kálmán öccséről, semmint bátyjáról van szó.⁴⁹

A Bejczyek közül, már ami a vizsgált ágat illeti, tudomásom szerint ő az, aki először birtokra tesz szert szűkebb hazáján, Vas megyén kívül. Veszprémben is birtokhoz jutott,

58128., DL 44402. Az azonosságot kétségtelenné teszi az, hogy fiai (Máté, Balázs) cselekvő személyek. 1478-ban Báthory István országbíró egy lányát is említi, név nélkül: 1478. nov. 19.: DL 58172.

⁴² 1472. szept. 29.: DL 58156. Ország Mihály nádor 1466. évi oklevelében szereplő István, aki Sitkei Jánossal pereskedik, vélhetően szintén nem Benedek fiával azonosítható.

⁴³ 1498. nov. 19.: DL 58199.

⁴⁴ 1506-ban: DL 58234. 1507-ben: DL 58237., DL 58237. 1508-ban: DL 58239., DL 58241.

⁴⁵ 1508. jan. 28.: DL 58239. 1498-ban Bejczy Benedek két fiának, Kálmánnak és Mihálynak *frater-e*, valószínűleg egy másik rokonról van szó, ld. lentebb: DL 58199.

⁴⁶ 1482. máj. 3.: Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Diplomatiakai Fényképgyűjtemény (a továbbiakban: DF) 268237.

⁴⁷ 1570. aug. 24.: MNL OL P 45 - 1. - 1570 - No. 11.

⁴⁸ 1498. nov. 19.: DL 58199.

⁴⁹ II. Ulászló 1506-os birtokadományozó oklevelében már Kálmán szerepel először: DL 58234.

ráadásul írástudó embernek (*litteratus*) mondja egy 1505. évi vármegyei idézőlevél.⁵⁰ 1506-ban II. Ulászlótól kapott adományt Mihállyal együtt a Vas megyei Szőkeföldére.⁵¹ A birtok korábban a magtalanul elhunyt Szőke Mártoné, majd lányáé, Erzsébeté volt. 1516 végén, a szombathelyi ferencesek tanúsították, hogy az Újfalu (*Wyfalw*) mellett fekvő nyolc hold földet, melyet Szőke Márton lánya, Erzsébet a konventre hagyott, Bejczy Kálmán váltotta vissza.⁵² Az oklevélben Kálmán *soror*-jaként szerepel, tehát a rokonság kettejük között tényként kezelhető. Elmélet szintjén megkockáztatható feltételeznünk, hogy Kálmán unokatestvéréről lehet szó, azaz apjának, Benedeknek egy lánytestvére ment hozzá Szőke Mártonhoz. 1511 májusában Szőke Márton özvegye, Anna nyugtatta Kálmánt azon 50 forint lefizetésében, mely néhai férje több tulajdona után leánynegyedként, hozományként illette meg őt.⁵³

Kálmán 1508-ban a vasvári káptalannal átírta az 1475. évi birtokosztályról szóló oklevelet.⁵⁴ Három év múlva, 1511-ben II. Ulászló arra utasította a fehérvári konventet, hogy iktassák Kálmánt, valamint Ambrus nevű fiát Ágostonfi György, Péterfi Balázs, valamint Basó Benedek birtokaiba.⁵⁵ Ez két Veszprém és egy Vas megyei birtokot érintett.⁵⁶ A dolog érdekessége, hogy nem csupán a Bejczyek, hanem Csatári Balázs lánya, Dorottya, valamint Csatári Tamás lányai, Margit és Dorottya is szerepeltek az adományosok között. 1512-ben Kálmán és gyermekei igazolták, hogy Péterfi Balázs özvegyének nászajándékát megadták.⁵⁷

Bejczy Kálmán II. Lajostól 1517-ben nyert adományt a veszprémi Egyházasközpont és Szabadcsók pusztára.⁵⁸ Emiatt 1519 októberében a Berellőiekkel állt perben Újlaki Lőrinc

⁵⁰ 1505. aug. 7.: DL 46728.

⁵¹ 1506. nov. 19.: DL 58234. A vasvári káptalan az iktatást 1507. jan. 28-án végezte el. 1564-ben Nádasdy Tamás adománya ellen tiltakozott a káptalan előtt Zovits György győri kanonok, aki Bejczy Gergely iktatása ellen szólalt fel, ld. *Bedy Vince: A győri székeskáptalan története*. Győr, 1938. 370.

⁵² 1516. dec. 17.: DL 47178.: „domina Elisabet filia quondam Martini Zewke de Sabaria in extremis posita soror videlicet nobilis Colomani de Beycz”. Amennyiben Kálmán esetleges lánytestvérenek lánya lenne Erzsébet, úgy a nepos terminussal jelölték volna kapcsolatukat. Vö. DL 47179.

⁵³ 1511. máj. 6.: DL 58253.

⁵⁴ 1508. márc. 1.: DL 58240.

⁵⁵ 1511. nov. 19.: DL 47021. *Dominkovits Péter*: Chemetey István Vas vármegyei alispán végrendelete, 1604. Adalék Szombathely mezőváros 17. század eleji nemesi társadalmához. *Savaria – A Vas Megyei Múzeumok értesítője*, 34 (2011) 3. sz. 287–300., 289.

⁵⁶ Veszprémben: Homokbedege, Bylyge, Chatar: *Csánki* III. 221., 223., 225. Vas megyében pedig Szőkeföldé (Zekefowlde).

⁵⁷ 1512. máj. 4.: DL 47001.: „nobilis Colomanum de Beycz ac Ambrosium et Demetrium filios et puellam Barbaram filiam eiusdem (...) reddidissent.” Ugyanakkor özvegyének, Veronikának a Bejczy családdal való kapcsolata rokoninak nem mondható, erre nem találtam utalást. Az összeg kifizetését egyedül a birtok megszerzése indokolta.

⁵⁸ 1517. aug. 30.: DL 47261. A veszprémi káptalan 1518. szept. 6-i jelentése szerint az iktatásnak ellentmondtak, ld. uo. Ezen kívül adományt nyert Zabadchok predium-ra, mely néhai Berellew-i Berelley Mátyásé volt. Egyházasközpont korábbi birtokosa Szabó Mihály és neje, Dorottya volt. Egyházasközpont 1488-ban birtokosok az Uzsalai és a Korontáliak is: *Csánki* III. 221., 278., 289. Predium Zabadchok: adatot nem találtam vö. *Csánki* III. 251. Berellőiekre ld. *Csánki* III. 265. A Korontáliak közül négyen is szolgabírók Veszprém megyében: *C. Tóth Norbert–Horváth Richárd–Neumann Tibor–Pálosfalvi Tamás–W. Kovács András: Magyarország világi*

országbíró előtt.⁵⁹ Szombathely mellett is rendelkezett földdel (Pekefelde), ugyanis Radócsi Mihály szolgabíró révén eltiltotta annak jogtalan bitorlásától a nagyszőlősi és szombathelyi lakosokat.⁶⁰ Győr megyében 1521-ben Musli birtok keleti feléről mondott le 40 és fél forint ellenében Déri Lénárt és Musli Tatár Péter keszői (Kezyw) várnagy részére, habár ennek birtoklásáról már folyt per közöttük.⁶¹

Úgy tűnik, Kálmán kapcsolatai messzire elértek: 1518-ban a nyitrai káptalan előtt Recsenyi (Rechen) András neje, Margit vallotta ügyvédjének.⁶² Egy esztendővel később Illyés Györgyöt képviselte Báthory István országbíró előtt, mikor az a Pozsony megyei *Chyffer* birtok miatt pert indított Korlátkői Péter udvarmester és fivérei ellen.⁶³ 1520 tavaszán a fehérvári keresztes konvent nevezte meg többedmagával Kálmánt, mint ügyvédjét.⁶⁴ Ugyanekkor gersei Pethő János és György ügyét is vitte.⁶⁵ 1523 nyarán pedig a jászói konvent oklevelében találkoztunk nevével, mivel Osgyáni Bagos István lánya, Borbála (*Chwry* Péter özvegye) Bejczyt is ügyvédjének vallotta.⁶⁶ Ez egyben az utolsó oklevél is, melyben nevével találkoztam az 1526 előtti időszakból.

Fivérével, Mihállyal szoros kapcsolatban álltak. Ezt a közös, 1506. évi adományon túl több irat is alátámasztja. A birtokba iktatásnak ugyan ellentmondott Szatmári Ferenc győri püspök és Mesterházi Mihály,⁶⁷ utóbbi később rokonságba is került Bejczyvel.⁶⁸ 1507 őszén II. Ulászló a fivérek mellé állt.⁶⁹ 1507 utolsó napján pedig Bejczy Adorján Pál és Sitkei Pál utasítására, utóbbi embere, Antal karddal támadt Kálmán és Mihály közös házára.⁷⁰ Egy évvel később arról hallunk, hogy Kálmán és Mihály birtokáról elhajtották a disznókat.⁷¹ A forrásokban később feltűnő Mihály feltehetően kiskorú volt, mikor apjuk, Benedek elhunyt. Ez magyarázattal szolgálna a két testvér, majd azok gyerekeinek közeli, békés kapcsolatára.

archontológiája 1458–1526. (a továbbiakban: Archontológia) II. Megyék. Bp., 2017. 347–348., 350.

⁵⁹ 1519. okt. 10.: DL 47318., 1519. okt. 23.: DL 47325.

⁶⁰ 1521. jan. 21.: DL 47400.

⁶¹ 1521. máj. 19.: DL 65606. A birtokra: *Csánki* III. 553.

⁶² 1518. jan. 15.: DL 75789.

⁶³ 1519. nov. 6.: DL 103127. Illés Györggyel azonosítható, aki pozsonyi országgyűlési követ (1505, 1518), valamint kétszer pozsonyi alispán (1509–19, 1524–25): Archontológia II. 190–191., 514., 519.

⁶⁴ 1520. máj. 5.: DL 106763.

⁶⁵ *Pesthy Frigyes: Krassó vármegye története IV. Oklevéltár*. Bp., 1883. 381. sz. 1523. aug. 23.: DL 64575. Bagos Istvánra ld. DL 69550. (1482. szept. 16.) Osgyán Gömör megyében található. A Csúri család Szabolcsban rendelkezett birtokokkal, Pál szabolcsi alispán 1460-ban: *Csánki* I. 533.; MNL OL P 47 - III. - 85. - No. 3. (1542. febr. 8.)

⁶⁷ 1511. máj. 10-én a vasvári káptalan előtt Mesterházi nyugtatta Bejczy Kálmánt nyugtatta Szőkeföldé predium zálogáért fizetett 112 forinttal, valamint arról a 40 forintról, mely Szombathely leégése után háza újjáépítéséhez szükséges volt: DL 58254. Mesterházi a győri püspök prédiális nemese volt. Szatmárirra ld. *C. Tóth Norbert: Magyarország késő középkori főpapi archontológiája*. Érsekek, püspökök, illetve segédpüspökeik, vikáriusaik és jövedelemkezelőik az 1440-es évektől 1526-ig. Győr, 2017. 72.

⁶⁸ Szőke Márton lányát, Erzsébetet ugyanis Mesterházi vette feleségül, ezt a szombathelyi ferences konvent 1516. dec. 17-i oklevele is megerősíti: DL 47179.

⁶⁹ 1507. okt. 9.: DL 58237., 1507. okt. 30.: DL 58238.

⁷⁰ 1508. jan. 18.: DL 58239.

⁷¹ 1508. márc. 20.: DL 58241.

Kálmán felesége, Katalin 1505-ben szerepelt először, majd két ügyvédvalló oklevélben is feltűnt, az egyiket a vasvári káptalan 1519 nyarán, a másikat Zala vármegye 1520 őszén adta ki.⁷² Egy 1512. május 4-i oklevélben gyermekeiket is felsorolták (Ambrus, Demeter, Borbála).⁷³ Nagy biztonssággal ezt követő időpontra helyezhetjük negyedik gyermeke, András születési idejét, aki 1542-től tűnik fel a forrásokban.⁷⁴ A szakirodalom Katalint a Herényi családból származtatja.⁷⁵ Igaz, hogy Ambrus 1556-ban kötött egyezséget Herényi Mátyás unokáival, miszerint birtokcserével megszerezte azok Herényben lévő nemesi kúriájakat,⁷⁶ de arra vonatkozó adatot, hogy Katalin ebbe a családba tartozott volna, nem találtam információt.

A 16. század „sztár” ügyvédje: Ambrus (1511–1571/72)⁷⁷

Kálmán legidősebb fia, Ambrus, azon generációja a családnak, akiről a rendelkezésünkre álló források segítségével már teljesebb kép rajzolható.

Mohács előtt összesen hat oklevélben akadtam nevére. 1518-ban már nagykorú, hiszen Perényi Imre parancslevelében a három nádori ember egyikeként szerepel Kocsi Nagy István megidézésekor.⁷⁸ Születési idejét így a 15–16. század fordulójára helyezhetjük. Egy olyan nemzedék tagja volt, akik fiatalon élték meg a középkori Magyar Királyság átalakulását. 1519-ben apjával és anyjával 17 nemes vallottak ügyvédül egy évre, 1525-ben pedig Veszprém vármegye előtt már az egyházasbödögei Szabó Miklós és neje fogadta fel őt hasonló szerepben.⁷⁹ 1526 és 1542 között hallgatnak a források Ambrusról. 1542-ben Báthory András országbíró utasította Bakics Pált, hogy a tőle és fivérével elvett javait adják vissza.⁸⁰ Ezek között veszprémi birtokai már egyáltalán nem

szerepeltek, a kettős királyság polgárháborús viszonyai között ezeket elveszíthették.⁸¹ A forráshiány következtében nem lehet megállapítani, hogy Mohács után melyik királyt követte, kapcsolatai és Vas megyei birtokai azonban arra engednek következtetni, hogy nem a döntően a keleti országrészt uraló I. János, hanem a nyugatban regnáló I. Ferdinánd mellé állt. Ambrus egy korához képest is tanult, klasszikus műveltség iránt érdeklődő személy lehetett a források alapján, aki gyorsan kihasználta lehetőségeit. Nádasdy Tamás nádor familiárisaként gyarapította a családi vagyont,⁸² és szerzett hatalmas előnyt nyújtó ismereteket. Ez többek között a Bejczyek házasságkötéseikor, családi kapcsolatok kiépítésekor vált hasznossá. Jogban való jártassága miatt több báró ügyvédjének fogadta. Így képviselte Perényi Gábort,⁸³ özvegyét, Ország Ilonát,⁸⁴ de Németújváron ennek köszönhetően jutott egy polgárházhoz Batthyány Ferenc révén.⁸⁵ Thurzó Elek két lánya az Elefántiak elleni perben alkalmazta (1558-ban Thurzó Anna már Báthory András országbíró, Erzsébet később Julius zu Salm gróf neje lett).⁸⁶ De több köznemes ügyében is eljárta, többek között Tegenyei Jánost képviselte a ruszkai Dobók elleni perében.⁸⁷

Házasság, rokonság

Családi kapcsolatairól jóval többet tudunk, mint felmenőieről. Egyedül feleségének származása vár még tisztázásra. Erzsébetre először 1546-ban találunk adatot, ekkor már gyerekei, Gergely és két kislánya, Katalin és Zsófia társaságában.⁸⁸ 1553-ban három alkalommal is szerepelt Erzsébet férje, Ambrus egész családját érintő birtokügyeivel kapcsolatban.⁸⁹ (2. ábra)

Lányai közül Zsófia korán elhunyt, nevével 1546–53 között találkozunk.⁹⁰ 1550 tavaszán lányai között már Annát is megtaláljuk, miközben ekkor Katalin Szelestei Leó felesége.⁹¹ 1549 nyár végén Katalint még férj nélkül említik

⁷² 1505. aug. 7.: DL 46728., 1519. júl. 18.: DL 47307., 1520. nov. 19.: DL 47385. (Utóbbi levéltári regesztájában tévesen Erzsébet szerepel.)

⁷³ 1512. máj. 4.: DL 47001.

⁷⁴ 1542. júl. 4.: MNL OL P 45 - 1. - 1542 - No. 3.

⁷⁵ *Herényi István: A Vas megyei Herényi család története. Vasi Szemle*, 51 (1997) 6. sz. 737–744., 742. 1476-ban I. Mátyás Gömör vármegyéhez küldött parancsában említenek egy Herényi Györgyöt, aki Csetneki László officálisa: DL 17786. Ez a Herényi György azonos lehet a Vas megyében 1515-ben feltűnő személlyel: DL 89051. Herény Szombathelytől északra: *Csánki* II. 755.

⁷⁶ 1556. febr. 28.: MNL OL P 45 - 1. - 1556 - No. 11.; 1556. márc. 25.: MNL OL P 45 - 1. - 1556 - No. 4. Bejczy Ambrus cserébe a Pozsony megyei Tejfalut adta oda: *Borovszky Samu: Pozsony vármegye és Pozsony. Magyarország vármegyéi és városai*. Bp., 1904. 120.

⁷⁷ Bejczy Ambrus 1571. jan. 11-én még servitorának és irnokának tett örök-vallást Mérey Mihály előtt (MNL OL P 45 - 1. - 1571 - No. 6./No. 7.), utána nem tudunk róla. Szentiványi Péter, az előbb említett servitor, 1572. okt. 6-án Pozsonyban nyugtatta Bejczy Ambrus fiát, Gergelyt, hogy kifizette neki azt a 20 forintot, amit Ambrus végső akaratából hagyott rá (MNL P 45 - 1. - 1572 - No. 4.). Bejczy Ambrus 1571. jan. 11. és 1572. okt. 6. között halt meg.

⁷⁸ 1518. máj. 10.: DL 106760.

⁷⁹ 1519. júl. 18.: DL 47307.; 1525. okt. 5.: DL 47624. Utóbbiban megnevezése: „Ambrosius Bejczy de Bedege”

⁸⁰ 1542. júl. 18.: MNL OL P 45 - 1. - 1545 - No. 4.: „predium (...) Zewkefelde vocatum cum duobus molendinis, quattour rotarum a domo lapidea in oppido Sabariensi omnino in comitatu Castriferrei existentes”

⁸¹ 1542. dec. 7.: *Lukinich Imre: A Podmanini Podmaniczky-család oklevéltára* III. (1538–1548) Bp., 1941. 92. sz. Ekkor Veszprém megye dica-szedője.

⁸² *Maksay Ferenc: A sárvári uradalom úriszéki jegyzőkönyve 1556-ból. Levéltári Közlemények*, 44–45 (1973–1974) 367–374., 369. A Nádasdyval folytatott levelezéseire ld. a Nádasdy család missilis anyagát: MNL OL E 185

⁸³ 1551. márc. 29-én, majd jún. 6-án I. Ferdinánd megerősítette azt az adományt, melyet Bejczy Ambrusnak adott Perényi a zempléni Szürnyegről: MNL OL P 45 - 2. - 11/1. Vö. 1561. nov. 15.: MNL OL E 148 - a. - Fasc. 32. - No. 25/2.

⁸⁴ 1568. máj. 29.: MNL OL P 45 - 1. - 1568 - No. 28.

⁸⁵ 1554. ápr. 16.: MNL OL P 45 - 2. - 13.: „per eum eidem Francisco Bathyany in diversis rebus ac negotiis per ipsum Franciscum Bathyany fidei sue creditis et signanter in directionibus ac procuracionibus causarum ipsius Francisci Bathyany tum in curia nostra regia, tum in aliis regni sedibus judicariis non pariendo ullis laboribus ac fatigis corporis sui cum summa et pervigili cura atque diligentia exhibitis et impensis”

⁸⁶ 1558. jún. 14.: MNL OL E 148 - a. - Fasc. 215. - No. 8.

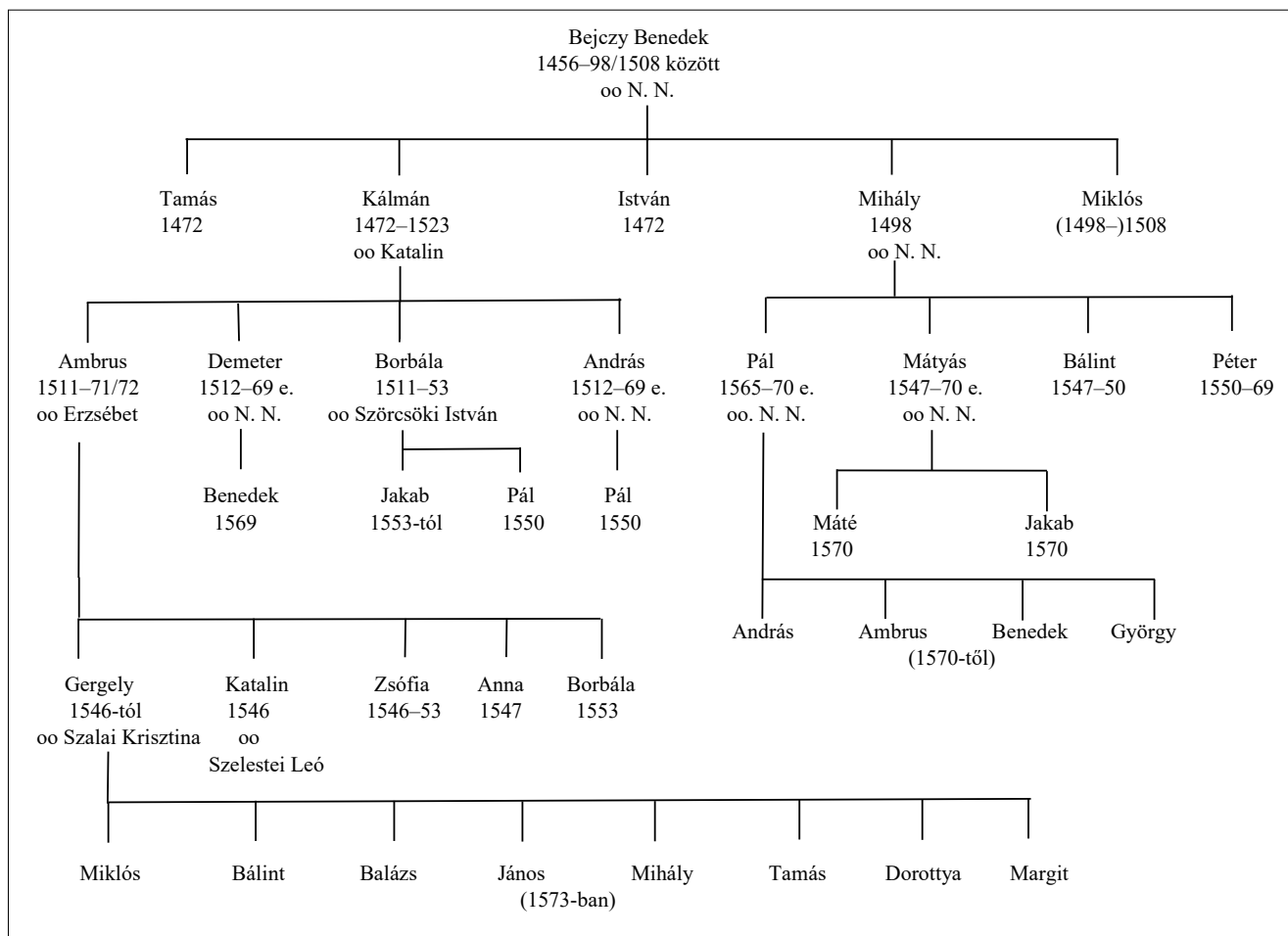
⁸⁷ 1561. dec. 9.: MNL OL P 45 - 1. - 1568 - No. 28/3.

⁸⁸ 1546. jún. 6.: MNL OL P 45 - 1. - 1546 - No. 2.

⁸⁹ Ebből Batthyány Ferenc kiadványa: MNL OL P 45 - 1. - 1553 - No. 19. (1553. jún. 11.). A vasvári káptalané: MNL OL P 45 - 1. - 1553 - No. 13. (1553. márc. 20.)

⁹⁰ 1549. aug. 12.: MNL OL P 45 - 2. - No. 2.; 1550. ápr. 22.: MNL OL P 45 - 1. - 1550 - No. 10.; 1553. márc. 20.: MNL OL P 45 - 1. - 1553 - No. 13. Mind egyik zálogosítással kapcsolatos, ezért kerülhetett rá neve.

⁹¹ 1550. ápr. 22.: MNL OL P 45 - 1. - 1550 - No. 10.

2. ábra. A Bejczy családja 1526 után

a pozsonyi káptalan oklevele,⁹² tehát házasságkötése 1549 ősze–1550 tavasza között történhetett. Szelestei Leó apja, Gergely⁹³ és Ambrus 1547-ben már együtt szerepeltek Nádasdy Tamás zálogosító levelében, mikor Szarka Páltól 40 forint ellenében megszerezte annak Szilvágyon lévő jobbágytelkeit, melyekben Szelestei is érdekelt volt. Szelestei Gergelyt ekkor Bejczy képviselte.⁹⁴ Leó fivére, Sebestyén, 1558-ban a cseszneki vár kapitánya volt.⁹⁵ 1566-ban Szelesteinek két gyereke, Margit és István tűnik fel a forrásokban.⁹⁶ Az oklevelés anyagban ugyan nem említik az anyjukat, de semmi sem

zárja ki, hogy Katalin gyerekeiről, Bejczy Ambrus unokáiról van szó. Szelestei egyébként 1553-ban egyike volt azon királyi embereknek, akik apósát iktatták a magvaszakadt köcski Farkas István két birtokába.⁹⁷ Fiverei közül talán Leó volt a legtehetősebb, az 1560-as években Szelestei Györggyel pereskedett.⁹⁸

A régi Vas megyei família, a Szelestei, avagy Gosztonyinak is nevezett család révén Bejczy Ambrus kiterjedt rokonságra tett szert.⁹⁹ Szelestei Gergely bátyja ugyanis János győri, majd erdélyi püspök volt, aki még 1527-ben elhunyt.¹⁰⁰ 1551-ben királyi adományban részesült Oláh Miklós unokaöccsével, Tamással együtt Zemplén, Szabolcs és Szatmár megyékben.¹⁰¹

⁹² 1549. aug. 12.: MNL OL P 45 - 2. - No. 2.

⁹³ Vö. Nagy Iván: Magyarország családai czímerekkel és nemzedékrendi táblákkal. I–XII. Pest, 1857–1865. X. 593. Felmenőit Domonkosig követhetjük nyomon: uo. 591.

⁹⁴ 1547. nov. 2.: MNL OL P 45 - 1. - 1547 - No. 7. Szarka Pál felesége Katalin Szelestei Gergely testvére.

⁹⁵ Nagy I.: Magyarország családai i. m. X. k. 593. Sebestyén rokonságban állt a fogságát papírra vető Wathay Ferenc apjával, Lőrincel. Szelestei és Wathay is Csabi István veje volt. Ld. Koppányi Tibor: Wathay Ferenc egykori vági kastélya. *Művészettörténeti Értesítő*, 31 (1982) 2. sz. 135–139., 135.

⁹⁶ 1566. márc. 3.: MNL OL P 45 - 1. - 1566 - No. 8.; MNL OL P 45 - 1. - 1566 - No. 15. Margit még kiskorú ekkor (puella). Az anyáról nincs említés az iratban. Margit Vághy Ferenc, 1579-től már biztosan Sárkány Ambrus neje. Ld. Sörös Pongrác: A Guaryak családi viszonyai a XVI. században. *Turul*, 30 (1912) 78–80., 79.

⁹⁷ 1551. márc. 28.: MNL OL P 45 - 1. - 1553 - No. 20/2/1.

⁹⁸ Ort János: Úriszék és majorgazdaság a Vas megyei Alsószélestén 1555–1580. *Agrártörténeti Szemle*, 3 (1961) 3–4. sz. 429–456., 445–446.

⁹⁹ Szelestei Miklós vasi szolgabíró volt 1489-ben: DL 93595., Archontológia II. 324.

¹⁰⁰ Nagy I.: Magyarország családai i. m. X. 591–592. A család leszármazására ld. Sörös P.: i. m. 80. Győri püspök 1509–24 között, erdélyi püspök 1524–27 között. Ld. C. Tóth.: Főpapi archontológia i. m. 67., 73. 1521 és 1526 között Habsburg Mária királyné kancellárja: DF 276719.

¹⁰¹ 1551: „Leo Gozthon de Zelesthe ex fratre reverendissimi quondam domini Joannis Gozthon episcopi ecclesie Albensis Transsylvane nepos.” Ld. Karácsonyi János–Kollányi Ferenc–Lukcsics Jenő: Egyháztörténeti emlékek a magyarországi hitújítás korából. V. (1548–1551) Bp., 1912. 615. sz.

1553-ban Ambrus egy másik lánya, Borbála neve is szerepel a vasvári káptalan oklevelében,¹⁰² viszont többször nem, így Zsófiához és Annához hasonlóan feltételezhető, hogy korán elhunyt. Batthyány Ferenc oklevelében pár hónappal később, 1553. június 1-jén már Ambrus nevével kívül csak egyetlen fiát, Gergelyt találjuk, a lányokat már nem, pedig a Németújvár mellett lévő szőlőt kifejezetten Ambrusnak és családjának adta Batthyány.¹⁰³

Testvérek

1550-ben I. Ferdinánd utasította a vasvári káptalant, hogy Ambrust és összes felsorolt rokonait, köztük fivéreit, Demetert és Andrászt iktassák ősi bejci birtokukba.¹⁰⁴ Az itt megadott rokonság arról árulkodik, hogy a Bejczyeknek a 16. század közepén kiterjedt ismereteik voltak saját származásukról és rokoni kapcsolataikról. Az első itt megadott ősi Ambrus ükapja, János, akiről már fentebb esett szó. 1569 nyarán I. Miksa utasította a vasvári káptalant, hogy fivéréivel (András, Demeter) egyetemben iktassák ősi, Bejcen lévő birtokába.¹⁰⁵ Demeter Benedek nevű fiára csak 1569-től található adatot.¹⁰⁶ További kutatást igényel annak megválaszolása, hogy ő azonos-e azzal a Bejczy Benedekkel, aki egyházi pályára lépve, 1586–89-ben az egri székeskáptalan prépostja lett.¹⁰⁷

Ambrus lánytestvére, Borbála Szörceki Istvánhoz ment feleségül. A férj névadó birtoka, Karakószörcsök Veszprém megyében, Vas megye határában található. Veszprém megye – különösen Buda eleste után – a török támadások középpontjába került, 1552-ben Ali pasa bevette magát Veszprém városát is.¹⁰⁸ Úgy tűnik Szörcsöki és családja birtokait hátrahagyva menekülni kényszerült. Talán ezzel magyarázható, hogy fiát, Jakabot az oklevelek konzekvensen Bejczyként, és nem apai családneve után említik.¹⁰⁹ (3. ábra) A kapornaki konvent egy 1550-ben kelt oklevele alapján Jakab felmenőit és tágabb rokonságát is nagy biztonsággal rekonstruálhatjuk. Leszármazottja a Veszprémben birtokos Béri és Ládonyi családoknak, tágabb rokonságába pedig a Basók és a Hathalmiak is beletartoztak.¹¹⁰ Ugyan anyját, Bejczy Borbálát az oklevél nem említi, de Jakab egy fivére, Pál is feltűnik. Jakab 1553-ban már jegyben járt az ország keleti felén birtokos, örökös nélkül

elhunyt Hotykai István lányával, Borbálával. A házasságot az motiválta, hogy I. Ferdinánd adománya nyomán Ambrus, a szintén számtalan alkalommal ügyvédként eljáró Görbedi Lajossal¹¹¹ együtt elnyerte Hotyka és Szalkod birtokokat. Hotykai özvegyével, Dorottyával és új férjével, Kornis Mihállyal úgy egyeztek meg, hogy a két birtok a kezükön maradhat, cserébe Hotykai Borbálát Jakab feleségül veszi, mihelyt ősszel eléri a 15 éves kort.¹¹² Az idők során valószínűleg Jakab és nagybátyja, Ambrus között egyezség jöhetett létre: előbbi eladja Vas megyei birtokai egy részét, míg utóbbi átengedi annak zempléni és szabolcsi szerzett birtokait. 1556-ban Jakab szombathelyi kőházát, valamint az anyjától örökölt, ahhoz közeli Szőkeföldön lévő birtokrészét adta el nagybátyjának 100 forint ellenében.¹¹³

Ambrus 1556-ban rengeteg birtokhoz jutott. Ami ebből rokonságát illeti, veje, Szelestei Leó Vasban több szőlőt és malmot adott át neki, mivel jogi és anyagi segítséget nyújtott, miközben az országban háborús helyzet állt fenn, így távol kellett lennie.¹¹⁴ Ambrus a zempléni rokonsággal, Görbedi Lajossal együtt kötött egyezséget Hotykai Borbálával és anyjával a hotykai és szalkodi birtokokról.¹¹⁵ Az unokaöcs nem sokkal élte túl Ambrust, 1573-ban már néhaiként említik, négy lánya született.¹¹⁶ (Ld. 3. ábra)

Unokatestvérek

Ambrus tágabb rokonságával az ősi birtok, Bejcz kapcsán találkozunk. Az 1554. évi Vas megyei nemesi összeírásban a településen hat Bejczyt említenek.¹¹⁷ 1565-ben Vas vármegye idézte meg színe elé Bejczy (Kaza) Benedek fiait, Jánost és Istvánt, mivel a Bejcen lévő Bírógyak földet megszállták. Ambrus a keresetet rokonával, Bejczy Pállal nyújtotta be. A szomszédok között találjuk Bejczy Mátyás két fiát, Jakabot és Mátét.¹¹⁸ A két fivér a vasvári káptalan előtt, dédapjuk, a néhai Benedek birtokainak felosztásakor jelent meg. Ambrus nagyapja a szóban forgó Benedek volt, az oklevélben szereplő néhai Bejczy Pál és Mátyás pedig így unokafivére. Ambrus fia, Gergely tehát másodfokú unokatestvére Máténak és Jakabnak,

¹⁰² 1553. márc. 20.: MNL OL P 45 - 1. - 1553 - No. 13.: „Ambrosio Bejczy, domine Elizabet consorte, Gregorio filio ac Catherine, Sophie, Anne et Barbare filibus suis”

¹⁰³ MNL OL P 45 - 1. - 1553 - No. 19.

¹⁰⁴ 1550. jan. 18.: MNL OL P 45 - 1. - 1550 - No. 14/1.

¹⁰⁵ 1569. jún. 27.: MNL OL P 45 - 1. - 1569 - No. 13/1.; 1569. aug. 30.: MNL OL P 45 - 1. - 1569 - No. 27/1.

¹⁰⁶ 1569. jún. 27.: MNL OL P 45 - 1. - 1569 - No. 13/1.; 1569. aug. 30.: MNL OL P 45 - 1. - 1569 - No. 27/1.

¹⁰⁷ Kovács Béla: Az egri egyházmegye története 1596-ig. Eger, 1987. 33.

¹⁰⁸ F. Romhányi Beatrix: A szerzetesrendek sorsa a 16. századi veszprémi egyházmegyében. In: Folyamatosság és változás. Egyházszervezet és hitélet a veszprémi püspökség területén a 16–17. században. (Szerk. Karlinszky Balázs–Varga Tibor László.) Veszprém, 2018. 95–108., 101.

¹⁰⁹ 1556. jan. 14.: MNL OL P 45 - 1. - 1556 - No. 5.: „nobilis Jacobus Bejczy de Krakkozerchek, filius nobilis quondam Stephani Zercheky ex nobili olim domina Barbara filia nobilis olim Colomani de Bejczy progenitus”

¹¹⁰ 1550. febr. 21.: MNL OL P 45 - II. - II. - No. 14/1.

¹¹¹ Már 1540-ben ügyvédjének jelölte Ödönfi László a váradi káptalan előtt: MNL OL P 644 - 1. - No. 26. Leleszi konvent előtt: MNL OL P 608 - 1. - 1550 - No. 5. (1550. dec. 22.). Választott bírónak: MNL OL P 644 - 1. - No. 87. (1551. jan. 29.). 1549-ben Bejczy Ambrussal közösen szerezte meg adományként Szuha Péter zempléni Mezőzombor mezővárosban lévő birtokrészeit: MNL OL P 45 - 1. - 1551 - No. 9/1. (1549. máj. 3.), Csánki I. 367. Görbedi őseit nem találjuk a 15. századi Zempléni birtokosai között: uo. 372. Bejczy és Görbedi iktatását fegyverrel akadályozta meg Serédi Gáspár: MNL OL P 45 - 1. - 1551 - No. 10. (1551. júl. 15.)

¹¹² 1553. aug. 11.: MNL OL P 45 - 1. - 1553 - No. 17.

¹¹³ 1556. jan. 14.: MNL OL P 45 - 1. - 1556 - No. 5.

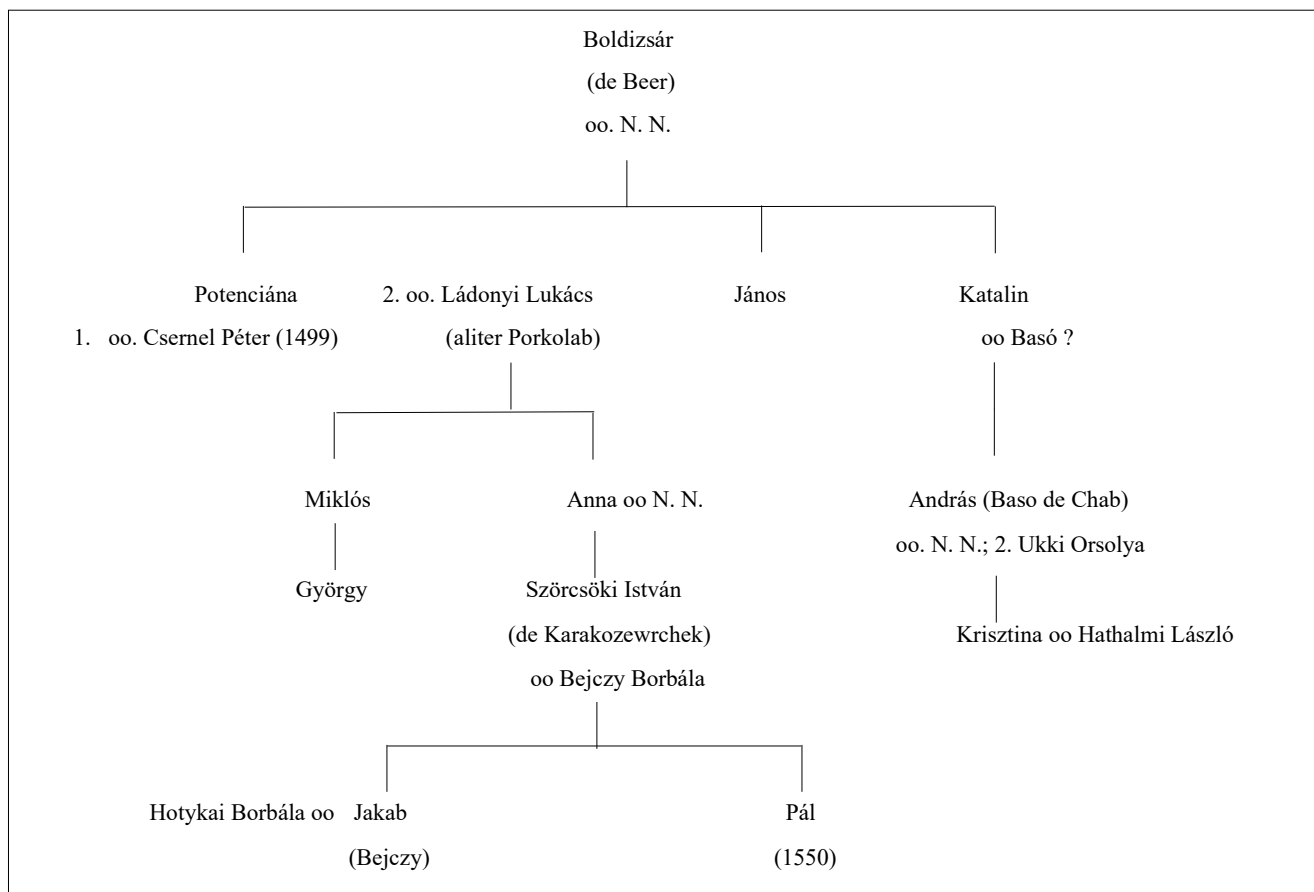
¹¹⁴ 1556. szept. 8.: MNL OL P 45 - 1. - 1556 - No. 12. Szőlő a Vas megyei Góré (Gwar), Szentgyörgy birtokokban. Csánki II. 752., 497. Utóbbiban birtokosok az Ostfiak is.

¹¹⁵ 1560. febr. 9.: MNL OL P 45 - 1. - 1560 - No. 27.

¹¹⁶ MNL OL P 45 - 1. - 1573 - No. 6. Ekkor még kiskorúak, melyre a *puelle* jelző utal. Sorrendben: Dorottyá, Anna, Ilona, Borbála.

¹¹⁷ Baán Kálmán: Vas vármegye 1554. évi nemesi összeírása IV. Magyar Családtörténeti Szemle, 6 (1940) 8. sz. 185–190., 185. Bejczy Mihály, Pál, Mátyás, Péter, Domonkos, valamint Kaza Benedek nevei szerepelnek.

¹¹⁸ 1565. jan. 3.: MNL OL P 45 - 1. - 1565 - No. 5.

3. ábra. Bejczy Jakab rokonsága

a többiekéről nem is beszélve.¹¹⁹ A család Benedektől származó ágán csak Kálmánnak és fivérének, Mihálynak születtek fiai. Ambrus a nagybátyja, a századelőn még apjával együtt lakó és szorosan együttműködő Mihály négy fiával, Pállal, Mátyással, Bálinttal és Péterrel volt első fokon unokatestvér. (Ld. 2. ábra)

Mihály legidősebb fia, Pál, aki 1570-ben már nem élt, egy évvel korábban még Ambrussal együtt pereskedett rokonaik, Kaza Benedek és fiai (János, István) ellen.¹²⁰ Az előbb említett Mátyásról először 1547-ből van információnk, mikor Ambrus adományban részesült Várday Pál királyi helytartótól. Várday oklevele beszámol arról, hogy Mátyás és fivére, Bálint¹²¹ saját testvérük, Péter életére tört.¹²² A vasvári káptalan ugyanerről az ügyről számolt be, Nádasdy Tamás parancsát ismételve.¹²³ A családi viszály gyorsan elcsendesedhetett, ugyanis 1550-ben, az egész Bejczy családot érintő osztozkodáskor ez már nem merült fel, sőt 1556-ban már kijelölt királyi

ember, nem különben Péter nevű fivére is, akit pár esztendője még megsebesített.¹²⁴ Mátyás további sorsáról nem tudunk semmit, a következő adatunk 1565-ben már elhunytként kezeli.¹²⁵ Péter a Mátyással és Bálinttal való közös szereplésen túl 1569 őszén a család birtokosztályát elrendelő oklevél lapjain tűnik fel.¹²⁶

Vas vármegye jegyzője és alispánja: Bejczy Gergely

Ambrus egyetlen fia, Gergely a vasvári káptalan 1546. évi oklevelében szerepel először, mikor Tarródi Péter birtokot zálogosított el Bejczy Ambrusnak. Gergely mellett itt két testvére, Katalin és Zsófia is feltűnik.¹²⁷ Legkésőbb 1556-ban megházasodott, 1557 letelején ugyanis a pozsonyi káptalan előtt nejeinek rokonsága is megjelent. Feleségétől, Szalai vagy másként Sárffi Krisztinától született fiát, Miklóst már ekkor említik. A házasság révén Gergely a Szalaiakkal/

¹¹⁹ 1570. aug. 21.: MNL OL P 45 - 1. - 1570 - No. 11. Fontos kiemelni, Bejczy Pál egyik fia szintén Ambrus, nem keverendő össze Kálmán fiával, akiről idáig szó volt.

¹²⁰ 1569. ápr. 25.: MNL OL P 45 - 1. - 1569 - No. 17. Néhaiként szerepel 1570. aug. 21-én: MNL OL P 45 - 1. - 1570 - No. 11.

¹²¹ Bálintra a sorban következő iratokon kívül nem találni más adatot, ezért csak 1547–50 között van nyoma, akkor viszont Mátyással együtt szerepel. Az oklevelekben olvasható sorrend alapján Mátyás öccse volt.

¹²² 1547. okt. 30.: MNL OL P 45 - 1. - 1547 - No. 5.

¹²³ 1548. márc. 27.: MNL OL P 45 - 1. - 1548 - No. 8/1.: „Mathias et Valentinus de Beycz nobilem Petrum fratrem eorum carnalem graviter vulnerassent”

¹²⁴ 1550. jan. 18.: MNL OL P 45 - 1. - 1550 - No. 14/1.; 1556. márc. 24.: MNL OL P 45 - 1. - 1556 - No. 8.

¹²⁵ 1565. jan. 3.: MNL OL P 45 - 1. - 1565 - No. 5. Fiai, az említett Jakab és Máté itt birtokszomszédokként szerepelnek, holott a helytartó adománya nyomán Mátyás összes birtoka Ambrusra szállt

¹²⁶ 1569. szept. 25.: MNL OL P 45 - 1. - 1569 - No. 9.

¹²⁷ 1546. jún. 6.: MNL OL P 45 - 1. - 1546 - No. 2.

Sárfiakkal¹²⁸ került közvetlen kapcsolatba, de neje anyai nagyanyja Hencelfi volt, rokoni kapocs fűzte a Rákócziakhoz is. (4. ábra) Mindegyik itt felsorolt család Vas megyében volt birtokos,¹²⁹ ugyanakkor 1557-ben Pozsony megyei birtokokról rendelkeztek.¹³⁰ 1560-ra Bejczy Gergely másik fia, Bálint is megszületett.¹³¹ Anyósa, Szalai Ferenc neje, Anna, ifjabb Ukki András lánya volt. 1542-ben, Thurzó Elek országbíró, királyi helytartó birtokosztályukról szóló oklevelében említi, hogy Ukki Anna első férje Farkas Lőrinc volt, akitől két fia, János és Kristóf született. Amennyiben Anna az egyik, Vas megyei birtokos Farkas családba házasodott úgy az több lehetőséget is felvet, hiszen legalább három ilyen nevezetű familia volt a megyében birtokos a 15. században.¹³²

Szalai Krisztina nővére, Katalin Gosztonyi János felesége lett, 1542-ben már özvegy.¹³³ 1564-ben Hosszútóti Miklós felesége.¹³⁴ 1564-ben Gergely egy másik sógornője, Szalai Fruzsina is feltűnik Nagy Imre nejeként.¹³⁵ Bejczy Gergely, nem kis részben apjának köszönhetően egy kiterjedt, a megyén túl az országos politikában is hangjukat hallató rokonságba került. Apósa, Szalai Ferenc a 16. század közepén, Vason túl Sopronban is birtokos volt.¹³⁶ A család előneveként szereplő Sárffő (Saarfew) pedig pozsonyi javaikra utal.¹³⁷ 1568-ban I. Miksa parancsa nyomán a Szalaiak rokonságához tartozó Ungor Ferenc Sopron és Vas megyei birtokaiból nyert részt neje, Krisztina.¹³⁸ Az iktatást azonban nem tudták elvégezni, mert

¹²⁸ Apósa, Szalai Ferenc nem azonos azzal a Sárfi Ferencel, aki győri kaptányként II. Lajos holttestét megtalálta. Sárfi ugyanis rábaközi főesperes és a győri székeskáptalan kanonoka. Ld. *Bedy V.*: i. m. 340–341.; *Köblös József*: A budai, fehérvári, győri, pozsonyi káptalan archontológiája 1458–1526. Bp., 1987. 157–158., 227.; *Szebelédi Zolt*: Rejtélyes holttest a Csele-patak közelében. A Sárffy-jelentés értelmezésének nehézségei filológus szemmel. *Magyar Könyvszemle*, 131 (2015) 413–424., 418.

¹²⁹ Sárfiak: *Csánki II.* 847. Ukkiak: *uo.* 855. Hencelfiek: *uo.* 825.

¹³⁰ 1557. jan. 14.: MNL OL P 45 - 1. - 1557 - No. 1/1.

¹³¹ 1560. febr. 9.: MNL OL P 45 - 1. - 1560 - No. 27.

¹³² *Csánki II.* 821. Ezek a harasztói, köcski és csákányi Farkas családok. Bejczy Ambrus 1550-ben az örökös nélkül elhunyt köcski Farkas István zsendényi és vadkerti birtokait nyerte adományba: MNL OL P 45 - 1. - 1550 - No. 15. Ezek Sárvártól északra: *Csánki II.* 810.

¹³³ 1542. nov. 23.: MNL OL P 45 - 1. - 1543 - No. 15. Az ifjabb Ukki András három felsorolt gyermeke (Katalin, Anna, István) *fratres et sorores carnales* szerepelnek. Gosztonyiakra ld. *Csánki II.* 824. A család Vas megyei alispánt is adott 1478-ban Vencel személyében. Ld. *Archontológia II.* 329.

¹³⁴ 1564. szept. 1.: MNL OL P 45 - 1. - 1564 - No. 11. (Bejczy Gergely neje, Szalai/Sárffő Krisztina rokonsága (dédszülőig 4 generáció). Mindkét férj-től egy-egy fia született: Gosztonyi István és Hosszútóti András. A második férj, Hosszútóti Miklós családja Zalában rendelkezett birtokokkal. Ld. *Maksay Ferenc*: Magyarország birtokviszonyai a 16. század közepén. I–II. Bp., 1990. II. 952., 998. (Hosszútóti). Gosztonyi fia, István több megyében is rendelkezett javakkal, így Egyházashüskön (Sopron megye, *uo.* 668., 676.), Búcsún, Hímfalván, Sálón, özvegy anyja 1549-ben Sztanic, Petróc, Peszkóc, Keresztúr, Farkasovcon (Vas megye, *uo.* 865., 872., 888., 894. vö. 906.), ezenkívül Hosszútóton és Mindszentén (Zala megye, *uo.* 668., 952., 960., vö. 996.).

¹³⁵ 1564. szept. 1.: MNL OL P 45 - 1. - 1564 - No. 11.

¹³⁶ Mankóbükkön: *Maksay F.*: Magyarország birtokviszonyai i. m. II. 670., 678. Vas megyében Felsőkálodon, Mizdón, Sárffőn, Sztanic, Petróc, Peszkóc, Keresztúr és Farkasovc birtokokon: *uo.* 869., 881., 889., 894., 914.

¹³⁷ A Nyitrában lévő Sárffőn a vizsgált időszakban nem voltak birtokosok a Szalaiak. Ld. *Maksay F.*: Magyarország birtokviszonyai i. m. I. 557.

¹³⁸ 1568. jan. 23.: MNL OL P 45 - 1. - 1568 - No. 24. Egyetlen Vas megyei birtok Bucsu, a többi soproni (Egyházashüsk, két malom a Répcén, Tihanyfalva, Mankóbük, Sándorfölde és Györkefölde puszták).

Dömölki András és Csetetei Pál fegyveresen akadályozták meg. Az ügy érdekessége, hogy a Szalaiakat (Sárfiakként említő) Bejczy Ambrus képviselte.¹³⁹

Bejczy Gergely, nagyanyja révén rokonságban állt a Herényiekkel is. Ugyan 1556-ban birtokcserében állapodott meg Herényi Mátyás unokáival, de Herényi Jakab özvegyével és fiaival, Jánossal és Péterrel vizsgálatom végdatumához közeledve pere támadt. A Vasban lévő Felsőherény birtokon, Gergely jobbágya ellen elkövetett hatalmaskodási ügy különösen sok részletére derült fény a vármegye vizsgálata nyomán.¹⁴⁰ Ennek ellenére egyszer sem utaltak a közöttük lévő rokonságra.

Bejczy Gergelyt többször említik együtt unokatestvérével, Bejczy Jakabbal. Gergely 1553-tól kezdve maga is birtokos Zemplén (Hotyka)¹⁴¹ és Szabolcs (Szalkod) megyékben, igaz ezek a birtokok még apja szerzeményei voltak.¹⁴² 1560-ban Jakabbal pereskedett Kázméri Boldizsár ellen,¹⁴³ valamint egyezés született közöttük a kelet-magyarországi birtokokról is,¹⁴⁴ melyeket I. Ferdinánd adományában meg is erősített.¹⁴⁵ Gergely és apja, Ambrus 1563-ban osztották fel egymás között birtokaikat. Gergelynek zömében Vas, kisebb részt Sopron megyei javak jutottak.¹⁴⁶

Kevesebb szó esik a forrásokban Gergely lányairól, pedig a későbbiekben nagy szerep hárult rájuk. Dorottya Káldy Péter neje lett, aki így később a Bejczyek vagyonaiból is örökséget szerzett. Gergely ekkor már vasi alispán, a királyi tábla ülnöke.¹⁴⁷

Gyermekeiről egyébként először 1557-ben, majd 1560-tól kezdve folyamatosan vannak adataink. Mikor 1570-ben Draskovics György és Frangepán Ferenc horvát-szlavón bánok előtt nagyapjuk, Bejczy Ambrus rendelkezett javairól, egyértelművé tette, hogy birtokait fiára, Gergelyre és felsorolt hat fiú unokájára kívánja hagyni.¹⁴⁸ Tágabb rokon-

¹³⁹ 1567. jún. 2.: MNL OL P 45 - 1. - 1567 - No. 27.

¹⁴⁰ 1568. dec. 14.: MNL OL P 45 - 1. - 1568 - No. 3–8./ No. 14–15., No. 22.

¹⁴¹ Hotykan nemesi kúriával is rendelkezett a leleszi konvent szerint: MNL OL P 45 - 1. - 1561 - No. 12. (1561. okt. 2.)

¹⁴² Görbedi Lajos fiával, Lászlóval szerez adományt I. Ferdinándtól: MNL OL A 57 - 3. kötet - 56. (1553. márc. 10.)

¹⁴³ 1560. nov. 19.: MNL OL P 45 - 1. - 1560 - No. 1.

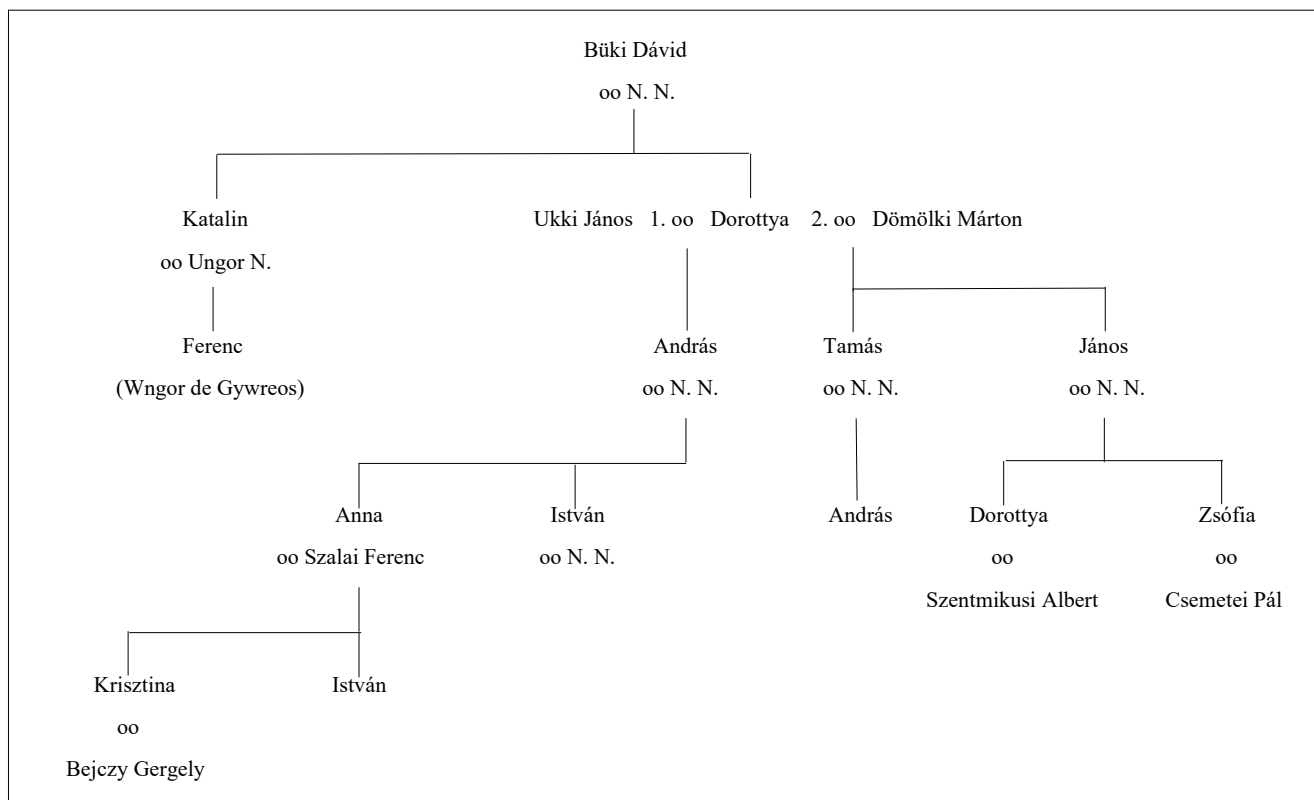
¹⁴⁴ 1560. febr. 9.: MNL OL P 45 - 1. - 1560 - No. 27.

¹⁴⁵ 1560. jún. 9.: MNL OL P 45 - 1. - 1560 - No. 25/1.

¹⁴⁶ 1563. febr. 19.: MNL OL P 45 - 1. - 1563 - No. 13. Vas megyében Némétújváron egy ház, illetve egy szőlő, Herényben birtokrész, ugyanitt egy malom, valamint Rempeshollás, Balogfalva és Szeleste birtokok. Sopronban Alsólóc és Sarrod birtokok. Balogfalván Oláh Miklós adományából további öt jobbágytelekre tett szert 1564-ben: MNL OL P 45 - 1. - 1564 - No. 4. (1564. jan. 20.) ill. MNL OL P 45 - 1. - 1565 - No. 6/1. (1564. nov. 23.). Az iktatáskor ellentmondott Ányos Mihály: MNL OL P 45 - 1. - 1565 - No. 6. (1565. jan. 27.). A felsorolt birtokokra ld. *Csánki II.* 735., 755., 788., 796.

¹⁴⁷ *Szluha Márton*: A Káldy család. *Turul*, 67 (1994) 1–2. sz. 24–34., 28., 34. Káldy Péter és Bejczy Dorottya fia, Ferenc nagy karriert futott be, pápai alkapitány (1628–37), majd Batthyány Ádám dunántúli főkapitány helyettese (1637–48). Ld. *Dominkovits Péter*: Egy 17. századi Vas vármegyei alispán: felsőkálldi Káldy Péter. In. *Egy emberöltő Kőszeg szabad királyi város levéltárában. Tanulmányok Bariska István 60. születésnapjára.* Szombathely, 2003. 183–206., 185.

¹⁴⁸ 1570. jan. 25.: MNL OL P 45 - 1. - 1570 - No. 5. Báthory András 1573. évi oklevelében ugyancsak hat fiú, valamint két leány (Dorottya, Margit) sze-

4. ábra. Bejczy Gergely - Szalay Krisztina anyai ősei (Büki-leszármazás)

ságára nem hagyott semmit, pedig mint láttuk, abban nem volt hiány.

Említettem, hogy Gergely nejének, Szalai Krisztinának Katalin nevű nővére Gosztonyi János neje lett, de a férj már 1564 előtt elhunyt. Gosztonyi János rokona volt az a Gáspár és Boldizsár, akik erőszakot tettek Bejczy Gergely Bucsun élő jobbágyán.¹⁴⁹

Az apja halála után örökségét elnyerő Bejczy Gergely 1571-ben többször folyósított kölcsönt, különösen Szombathelyen.¹⁵⁰ Ősei, de különösen apja által felhalmozott birtok és az ország-
ra kiterjedő kapcsolatrendszer is hozzásegíthette tisztségekhez, hiszen Vas vármegye jegyzője lett,¹⁵¹ rokoni kapcsolatai pedig több nyugat-magyarországi megye mellett Zemplénben,

Szabolcsban, a megfogyatkozó Magyar Királyság karéjának keleti felében tették érdekeltté. Az már a további kutatások kérdése, hogy Gergely pályafutásában rokonságának milyen szerep jutott, valamint válasza vár, hogy második neje, Erzsébet például milyen családból származott.¹⁵²

A család leszármazásának, rokonságának feltérképezésével mind Vas megye, mind az onnan elszármazók köznemesi társadalma, egymással való kapcsolataik válnak láthatóvá. A jövőbeni kutatás feladata, hogy az 1526–1570 közötti iratok digitalizálása révén online elérhetővé váló adatbázis segítségével mélyebben, alaposabban feltárja azokat az összefüggéseket, melyeket jelen tanulmány még csak részleteiben tudott megrajzolni.¹⁵³

repe: MNL OL P 45 - 1. - 1573 - No. 4. Zemplén megyei birtokos lehetett Balázs nevű fia, aki Hotykai Bejczy Balázs néven szerepel a forrásokban: Ld. *Petrovay György: A Dolhay-család eredete, leszármazása és története, 1366–1708. Turul*, 11 (1893) 71–81., 122–132., 161–177. ill. 169 – 170., 173. A Petrovaynál látható leszármazás téves, mert Bejczy Dorottya nem Balázs lánya, hanem testvére, ld. *Petrovay Gy.: i. m.* 169.

¹⁴⁹ 1567. ápr. 7.: MNL OL P 45 - 1. - 1567 - No. 1.; *Csánki* II. 739.

¹⁵⁰ 1571. ápr. 20.: MNL OL P 45 - 1. - 1571 - No. 17.; 1571. máj. 3.: MNL OL P 45 - 1. - 1571 - No. 15.

¹⁵¹ *Kenyeres István: A szombathelyi püspöki uradalom bevételei és kiadásai 1571–1572-ben. In: Határon innen, határon túl. Tanulmányok Tilcsik György 60. születésnapjára. (Szerk. Bariska István–Mayer László.) Szombathely, 2012. 233–243., 238.*

¹⁵² 1588. dec. 2.: Sopron vármegye közgyűlési jegyzőkönyveinek regesztái I. (1579–1589) (Szerk. Tóth Péter.) Sopron, 1994. 1021. sz.

¹⁵³ Miként a 17. század esetében láthatjuk: *Dominkovics Péter: Főúri udvar – uradalom – vármegye – katolikus egyház. Adatok és szempontok a 17. századi nyugat-dunántúli megyei nemesség mozgásterének kutatásához. Turul*, 80 (2008) 2. sz. 35. (33–42.)